

■

Vraag om uitleg van de heer Willy Segers tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de religieuze oversocialisering bij jonge moslims in Brussel
- 513 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Segers heeft het woord.

De heer Willy Segers: Voorzitter, minister, collega's, deze vraag lag al een tijdje klaar, naar aanleiding van een studie die voor het kerstreces was bekendgemaakt. De problematiek blijft actueel. Ik verwijs ook naar enkele uiteenzettingen over dezelfde thematiek in andere commissies. Nu kunnen we het vanuit de Brusselse context bekijken.

Een op de vier Brusselaars heeft een islamitische achtergrond. Dat zijn in totaal tussen de 250.000 en 300.000 personen, zowat de helft van de moslims in heel België. Daarvan is de helft of 125.000 personen praktiserend en actief binnen religieuze verenigingen. Brussel is een van de Europese steden met de grootste moslimaanwezigheid. Dat blijkt uit sociologisch onderzoek van de Université catholique de Louvain (UCL). Het is volgens De Morgen de eerste keer dat een stand van zaken wordt opgemaakt van de moslimbevolking in onze hoofdstad. Enkel het voetbal heeft volgens de onderzoeker in Brussel een grotere mobiliserende kracht dan de islam.

Veel heeft met de religieuze organisaties en vrijetijdsbesteding te maken. Jongeren en jongvolwassenen brengen hun vrije tijd vooral door met koranlessen, in moskeeën of op conferenties. Op het internet surfen ze naar fora over religie en ze snuffelen rond in islamitische boekhandels. Religieuze socialisering, zoals men dat noemt, is er meer dan genoeg, zegt socioloog Felice Dassetto. Hij spreekt zelfs over een 'religieuze oversocialisering'.

We kunnen dit in relatie brengen met de multiculturele samenleving in Brussel en met de beleidsnota's en beleidsbrieven. Minister, u kondigde in uw beleidsnota het volgende aan: "Ik wil vanuit mijn coördinatierol voor het Vlaamse beleid in Brussel in overleg treden met de Franse Gemeenschap en met het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest om in nauw overleg en samenwerking creatieve, effectieve en geëngageerde oplossingen te zoeken om de verschillende culturen in Brussel te laten samenleven. Dit gebeurt vanuit de overtuiging dat de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap een positieve rol te spelen hebben in het multiculturele Brussel."

In Brussel zijn er ondertussen meer dan 200 islamitische organisaties, waarvan 77 moskeeën. Vooral het neosalafisme, een nieuwe variant van de meest conservatieve stroming, wint aan invloed. Een onrustwekkende trend, volgens onderzoeker Felice Dassetto. Problematisch is dat de neosalafisten hun vorm van godsdienst beschouwen als de enige pure. "Daardoor isoleren ze zich, niet enkel van andere moslims, maar ook – en vooral – van de niet-moslims." De imams en islamleerkrachten worden veelal in privé-instellingen gevormd. Er zijn nu vier zogenaamde 'instituts supérieurs', die imams opleiden. Maar dat zijn instellingen met een salafistisch karakter. Ze vallen onder het beleid van conservatieve moskeeën en worden financieel gesteund vanuit Saoedi-Arabië. Dit maakt dat de vorming van religieuze leiders in handen is van salafisten. In Brussel is er enkel de Erasmus Hogeschool, waar een opleiding tot islamleerkracht mogelijk is, en er is een vorming aan de UCL.

Deze problematiek is al aan bod gekomen in de commissie Onderwijs. Daar hebben we er een afspraak over gemaakt. De vragen daarover sla ik over.

Minister, beschouwt u de opmars van het neosalafisme in Brussel als problematisch? Beschouwt u de overmatige religieuze socialisering van Brusselse jongeren als problematisch? Indien ja, op welke manier wilt u de Brusselse jongeren bereiken met alternatieve vrijetijdsbestedingen die eventueel losstaan van religie? Indien nee, waarom niet? Welke concrete oplossingen wilt u, in samenspraak met de Franse Gemeenschap en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, naar voren schuiven om deze problematiek aan te pakken? Is er al overleg over met de betrokken partijen? Zo ja, welk overleg? Volgens de onderzoekers is de studie te extrapoleren naar heel België en zelfs verder. Minister, in welke mate kan volgens u de benadering in Brussel gelden voor de rest van Vlaanderen?

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Het gaat over een studie over de islam in zijn ruime betekenis. Het salafisme is een van de stromingen, vandaag nog altijd een minderheidsstroming, binnen de islam in Brussel. Wij moeten erover waken dat we de islam niet gelijkstellen met salafisme. Felice Dassetto zegt ook dat het tijd is dat we duidelijk en op een gezonde manier over de islam kunnen praten. Het onderwerp lokt altijd controversen uit, maar nooit een echt debat. Het is belangrijk dat er in de samenleving een echt debat wordt gevoerd over de verschillende stromingen.

Ik geef het voorbeeld van zowel Nederlands- als Franstalige progressieve moslims die zich in Brussel hebben verenigd naar aanleiding van een incident tijdens de zomervakantie waarbij op het Liedtsplein in Schaarbeek een jong koppel werd aangevallen omdat het een gemengd koppel was. Enkele straatjongens hadden daar bezwaar tegen. De organisatie *Musulmans Progressistes* is daartegen opgetreden. Zij schreef een opiniestuk en zette een website op waarop iedereen zich akkoord kon verklaren.

Dat heeft een ongelooflijk succes gehad. Het verbaasde me zeer sterk dat de nationale media over die organisatie absoluut niet hebben gecommuniceerd. Ik heb dat op mijn facebookpagina gemeld. Het is goed om bezorgd te zijn over de problemen, zoals het salafisme, maar het is nog beter om alle progressieve alternatieve organisaties en acties te vermelden. Veel jongeren hebben honger en dorst naar een identiteit. De religieuze socialisering kan hen dat bieden. Wie uitgesloten wordt, gaat automatisch een religieuze

identiteit vormen. Als we alleen maar aandacht geven aan stromingen als het salafisme, drijven we hen daar naartoe. Er bestaat een brede waaier van organisaties maar die zijn volgens de media niet sexy. Ze geven veel meer aandacht aan negatieve aspecten zoals Sharia4Belgium. Zij krijgen aandacht als ze zeggen dat het Atomium een godslastering is en moet worden opgeblazen. Geen enkele dorpsidoot in Vlaanderen krijgt zoveel aandacht als die in Brussel. Organisaties die op een positieve en constructieve manier werken aan de multiculturele samenleving en bepaalde waarden hoog in het vaandel dragen, krijgen weinig ruimte in de media. Het is nochtans ongelooflijk belangrijk dat zij ook aandacht krijgen. Dat zou een tegenwicht vormen.

De voorzitter: Mevrouw Zamouri heeft het woord.

Mevrouw Khadija Zamouri: Minister, ik ben positief gestemd over dit onderzoek. Minder dan de helft van de islamieten is praktiserend moslim en lid van een islamitische vereniging. Dat is ongelooflijk goed nieuws! Ik heb andere tijden gekend, waarin dat bijna 100 procent was. Dat wil zeggen dat meer dan de helft niet actief is binnen de moskee of een islamitische beweging. Dat wil niet zeggen dat we de bezorgdheid van de heer Segers van tafel moeten vegen of dat er geen problemen zijn. We moeten waakzaam blijven. Zoals mevrouw Idrissi zegt, mogen we niet diaboliseren en moeten we meer naar raakpunten zoeken in plaats van naar verschilpunten, die ons verder van elkaar verwijderen.

De afgelopen twee, drie jaar werden de salafisten hier en daar vernoemd. Ik wist niet dat ze bestonden, al kom ik uit een islamitische gemeenschap. Ik had er nog nooit van gehoord. Misschien was ik daar onvoldoende mee bezig. Ik ken vrij veel mensen in Brussel die zich onder de salafisten bewegen. Onze schrik moet zich daar niet op richten. Vijftien jaar geleden was het salafisme op zijn hoogtepunt, met samenkomsten en conferenties met Tariq Ramadan.

Ik heb met mensen gesproken. Ik heb gebeld naar een van de meest conservatieve moskeeën van Molenbeek, Al Khalil. Het is ook een soort vormingscentrum voor jonge vrouwen en mannen rond allerlei thema's. We moeten natuurlijk waakzaam blijven voor de halve gekken, zoals Sharia4Belgium, zoals mevrouw Brussee net zei. Binnen elke godsdienst bestaan er extremistische uitwassen. Maar het volgende is erg leuk en interessant om te weten. In 2005 heeft een groep salafistische gesluierde vrouwen beslist om de hoofddoek af te leggen. Door te lezen en te studeren hadden ze beseft dat er vanuit de islam helemaal geen verplichting bestaat voor een hoofddoek. Enkel het machistische gedrag binnen de beweging leidde daartoe en verhinderde de emancipatie en integratie van de vrouwen. Dat is voor mij zeer goed nieuws.

Ik ben ooit zelf naar een conferentie van Tariq Ramadan geweest, uit nieuwsgierigheid. Dat viel toen allemaal redelijk goed mee. De bijeenkomst was open voor publiek, misschien was het daardoor zo gematigd. Ik ken een vrouw – van heel dichtbij – die gedurende twintig jaar een hoofddoek heeft gedragen. Het waren echt de twee hoofddoeken, één lange en een gewone. Er bestaan trends en stijlen van hoofddoeken waaraan de mensen herkenbaar zijn. Na twintig jaar heeft die vrouw haar hoofddoek afgelegd. Ze kent nog verschillende vrouwen die dat doen. Voor mij is dat een kentering. Voor mij is het ergste voorbij. Er zijn zoveel stromingen: de soefisten, de salafisten enzovoort. De mensen zoeken inderdaad naar een identiteit, naar een manier van leven. Het is dubbel. We mogen niet diaboliseren. We mogen de mensen niet nog meer schrik aanjagen. Toch moeten we waakzaam blijven.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik beschouw alle vormen van uitsluiting in Brussel als problematisch. Als volgens de onderzoekers het salafisme moslims isoleert van andere moslims, en van niet-moslims, dan is het salafisme problematisch. Vooral dan voor de jongeren die, vanwege het gevoel nergens bij te horen, door dat salafisme aangesproken en nog meer maatschappelijk geïsoleerd worden. Uitsluiting leidt evenwel ook tot antisociaal gedrag ten aanzien van

derden, niet alleen tot het eigen isolement. In die zin zijn bijvoorbeeld kiemen van onverdraagzaamheid die zich vertalen in overlast, seksuele agressie en antisemitisme problematischer.

Ik weet niet of de religieuze socialisering van Brusselse jongeren overmatiger is dan die van Antwerpse jongeren. We hebben zelf, via het Jeugdonderzoekplatform, een samenwerkingsverband tussen de Universiteit Gent, de VUB en de KU Leuven, voor het eerst gepeild naar de onverdraagzaamheid bij Brusselse jongeren, evenwel enkel die in het Nederlandstalig onderwijs. Aan de resultaten hiervan werd op 7 juni uitgebreid aandacht besteed in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, onder andere naar aanleiding van een vraag van u.

Het Jeugdonderzoekplatform zal dit jaar nog een soortgelijke bevraging van de Antwerpse en Gentse jeugd organiseren. Ik heb dat beloofd, we hebben daar opdracht toe gegeven. Daaruit zal moeten blijken in hoeverre bepaalde resultaten uit Brussel specifiek zijn voor deze stad of ook gelden voor andere steden.

Socialisering is goed, overmaat niet. Of die socialisering nu religieus is of niet, maakt eigenlijk niet uit. Problematisch is antisociaal gedrag dat voortvloeit uit socialisering. Om het plastisch te zeggen: of je nu iemand in elkaar klopt omdat die behoort tot de supportersclub van een andere voetbalploeg of omdat die een andere seksuele voorkeur, taal of religie heeft, dat blijft allemaal problematisch. Het gedrag is het probleem: niet het socialiseren met de eigen groep, wel het creëren van een vijandbeeld van wie niet tot die groep behoort.

Het Nederlandstalige vrijetijdsbeleid in Brussel is de verantwoordelijkheid van Bruno De Lille, collegelid in de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Ik heb die functie zelf vijf jaar uitgeoefend. Ik weet dan ook dat ongeveer de helft van de middelen voor jeugdwerkverenigingen van de VGC naar jeugdwerk gaat dat wortelt in een katholieke socialisering. Niet dat ik enige vergelijking wil maken. Er is een hele evolutie geweest. De andere helft gaat naar het zogenaamde jeugdwerk voor kansarme kinderen en jongeren.

Ik weet niet of een vrijetijdsaanbod het antwoord is op religieus extremisme. Behalve misschien, zoals de onderzoekers zelf suggereren, eerder sport. Vanwege de grote mobiliserende kracht van sport en vanwege de herkenbaarheid ervan. Het is mijn ervaring dat het vrijetijdsaanbod vooral een spiegel is van onderwijs, en dat de participatie aan die vrije tijd in grote mate bepaald wordt door de inclusie in of exclusie uit het onderwijs. Jongeren die uitgesloten worden, of die – misschien beter uitgedrukt – zichzelf uitsluiten, moeten via onderwijs voldoende bagage en competenties meekrijgen om zelf keuzes te maken in hun vrije tijd en om aan een job te geraken.

Als uw vraag naar concrete oplossingen gaat over een specifieke aanpak voor het salafisme, moet ik u vertellen dat het niet mijn bevoegdheid is als Vlaams minister, bevoegd voor Brussel, om daar in Brussel de oplossing voor te vinden.

De oplossing ligt daarentegen ook hier in een belangrijke regierol voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. We weten dat die op dit moment ontbreekt. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zou een veel belangrijkere, actievere regierol kunnen opnemen dan vandaag het geval is.

Brussel heeft een enorm reservoir aan jongeren. We hebben de plicht hun een perspectief te geven, het gevoel nodig te zijn en de bagage om nuttig te zijn. Zolang iedereen zich een beetje bevoegd weet voor een deeltje van die jongeren, maar niemand verantwoordelijkheid neemt voor alle jongeren in Brussel, zal de laboratoriumfunctie hier beperkt blijven tot een analyse en niet tot de aanpak.

U weet dat het niet altijd evident is om met de Franse Gemeenschap of met de collega's van de VGC samen te werken en om daar één lijn in te trekken. Ik kan enkel bevestigen dat ik zal proberen om de hand die de Vlaamse Gemeenschap aanreikt om in Brussel samen te werken

met het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en – wat toch revolutionair is – daarbij de coördinerende rol van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest erkent, door hun te laten opnemen. We blijven proberen om samen met de minister van de Franse Gemeenschap, bevoegd voor de jeugd, mevrouw Huytebroeck, maar ook Brusselaar, en haar collega De Lille van de VGC een duidelijk beleid te voeren. Het is niet evident. De oplossingen liggen volgens mij ook hier in een stedelijke aanpak, die ondersteund kan worden door de Vlaamse Gemeenschap. We zijn bereid om dat te doen. De eigenlijke aanpak moet echter worden uitgetekend en gecoördineerd door het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

De voorzitter: De heer Segers heeft het woord.

De heer Willy Segers: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is grotendeels wat ik verwachtte.

Ik wil het niet diaboliseren, daarom willen we de thematiek ook in diverse commissies ter sprake brengen. De studie richt zich specifiek op Brussel. We hebben het er al over gehad in de commissies Jeugd en Onderwijs en nu dus ook in de commissie Brussel. Het is de bedoeling dat we dit open en eerlijk kunnen en durven bespreken.

Minister, in die context sta ik volledig achter uw antwoord. Uiteraard is het niet aan de Vlaamse minister om dit probleem ten gronde aan te pakken en op te lossen. We moeten echter niet blind zijn voor het probleem en meewerken aan de oplossing. U geeft een aantal zaken aan die we zullen opvolgen. Zijn de resultaten uit de studie specifiek voor Brussel of gelden ze ook voor Gent, Antwerpen enzovoort? Dat zou al helpen om het wat beter te situeren en het diaboliseren tegen te gaan.

In de andere commissies werden er andere uitspraken gedaan, bijvoorbeeld over de staatsveiligheid die daar bedenkingen bij heeft. Dat komt niet voort uit de studie. Ook daar moeten we niet blind voor zijn.

Minister, onderwijs zal daar zeker een rol in kunnen spelen. Daar bent u natuurlijk wel voor bevoegd. Ik heb het dan niet meteen over de imamopleiding, die u gepland had voor 2012. We zijn nog maar aan het begin van 2012, dus zal ik u niet meteen lastigvallen met opvolgingsvragen.

De rol van de Moslimexecutieve zelf is ook niet onbelangrijk in heel dat verhaal.

Er zijn dus heel wat aspecten aan verbonden. We hopen dat u de coördinatie daarvan vanuit de Vlaamse Gemeenschap mee in het oog houdt om de thematiek zo open en eerlijk mogelijk aan te pakken.

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Het is belangrijk dat we de problematiek in de juiste context plaatsen. Het gaat hier om uitsluiting. We moeten duidelijk maken dat we, wanneer een bepaalde groep uitsluiting predikt, daar niet voor kunnen zijn. Ik denk niet dat het fenomeen, zoals mevrouw Zamouri zegt, over de top is. Het is heel belangrijk dat de studie van Felice Dassetto, een eminent professor op dat gebied, au sérieux wordt genomen. Het is belangrijk dat we een onderscheid maken tussen wat wetenschappelijk onderzocht en bewezen is en persoonlijke bevindingen en onderzoeken, want die kunnen gevaarlijk zijn.

Dit is vooral een stedelijke en grootstedelijke problematiek. Alles hangt aan elkaar. In steden, Brussel op kop, zien we een grote boom. Ook in Gent en Antwerpen is dat het geval. In de toekomst staan ons een aantal enorme uitdagingen te wachten. Zo zullen we moeten bekijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat jongeren die honger en dorst hebben, bepaalde tendensen niet volgen. We zullen moeten werken op verschillende niveaus.

Ik ben eigenlijk bijzonder verontwaardigd wanneer men zegt dat het een stedelijk probleem is, dat het de verantwoordelijkheid van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is om de

regierol op te nemen. Ik vraag me af waar ze dan zitten. Wie is er de dupe van dat de regierol niet wordt opgenomen? Dat zijn onze Brusselse jongeren! Zij zijn vogels voor de kat. Zij komen terecht bij salafisten, neosalafisten, Sharia4Belgium en zo meer. Het is ongeloofelijk belangrijk om een heel duidelijk en straf standpunt in te nemen dat uitsluiting niet hoort in onze samenleving.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

